

χω. Τὴν ἐπιούσαν ἐπερίμενον εἰς μάτην τὴν ἐπάνοδον τοῦ προστάτου αὐτοῦ.

Τὴν 5 Ἰαννουαρίου περὶ μεσημβρίαν ἤκουσε τρίζουσαν τὴν θύραν τῆς εἰρκτῆς. « Ἄ! εἶπεν εὐθύς, ἰδοὺ τέλος πάντων ὁ ἐλευθερωτῆς μου! »

Ἠπατήθη ὁμως, διότι δύο στρατιῶται τάρταροι τὸν συνέλαβον χωρὶς ν' ἀποκριθῶσι, καὶ τὸν ἔσυραν ἐκτὸς τῆς φυλακῆς καὶ τοὶ ἀνθιστάμενον καὶ κραυγάζοντα.

— Ποῦ μὲ ὑπάγετε; ἀνέκραζεν ὁ ταλαίπωρος· δὲν εἶμαι ἐνοχος, θέλω νὰ μὲ δικάσουν! τί θὰ μὲ κάμετε;

Μεταξὺ αὐλῆς τετραγώνου ἔκειτο λαμπητόμος δώδεκα πόδας ὑπερέχουσα τοῦ ἐδάφους. Πέντε ἢ ἕξι πτώματα ἦσαν σεσωρευμένα εἰς τινὰ γωνίαν ἀντικρὺ ἄλλου σωροῦ κεφαλῶν. Ἡ γῆ ἦτο καθημαγμένη, καὶ ἀτάραχος ὁ δῆμιος ἠκόνιζε τὴν σπάθην του.

— Ἐτοιμάσου, εἶπε πρὸς τὸν Οὐαμποῦ ὁ δῆμιος.

Ὁ ἔμπορος ἠθέλησε ν' ἀποκριθῆ· πρέμων ὁμως ἐλειποθύμησεν.

— Ἀναβάσετέ τον εὐθύς, ἔκραξεν ὁ δῆμιος.

Ἐνῶ δὲ ἀνεβίβαζον τὸν ἀναισθητοῦντα Οὐαμποῦ, ἐφάνη ὁ Καγκλί.

— Ἰδοὺ, εἶπεν, ἡ διαταγὴ νὰ ἀφήσῃς ἀμέσως ἐλεύθερον τὸν ἔμπορον Οὐαμποῦ, τὸν πενθερόν μου.

Ὁ δὲ δῆμιος λαβὼν τὸ ἔγγραφο καὶ παρατηρήσας·

— Ἡ ὑπογραφή αὐτῆ, ἀπεκρίθη, δὲν εἶναι τοῦ Γε, ἀλλὰ τοῦ Πεγκιέ· δὲν τὴν ἀναγνωρίζω. Ὁ αὐτοκρατορικός ἐπίτροπος, ὁ ὁποῖός εἶναι ἀνώτερος τοῦ νομάρχου ἅσον ἡ κέδρος τῆς βάρου, μὲ διέταξε νὰ κόψω τὴν κεφαλὴν τούτου τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ νόμος του θὰ ἐκπληρωθῆ.

— Ὁ Γε ἐφυλακίσθη καὶ δὲν ἔχει πλέον ἐξουσίαν· οἱ βάρβαροι τὸν ἔβαλον εἰς πλοῖον καπνίζον· ὁ Πεγκιέ εἶναι τῶρα κύριος.

— Ὅχι ὁμως ἐδικός μου· αἱ ὁδηγίαι μου εἶναι ῥητάι. . . Ἐλάτε, τοποθετήσατέ τον καλά.

— Σὰς ἀπαγορεύω νὰ μὴν τὸν ἐγγίσετε! ἀνέκραξεν ὁ Καγκλί ἀνασπᾶσας τὴν σπάθην του.

Πάλι λοιπὸν ἐπέκειτο· ἀλλ' ἠκούσθη ἐκτὸς ταραχῆ. Μανδρινός τις πρώτης τάξεως εἰσῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων ναυτικῶν καὶ ὑπὸ πολλῶν Κινέζων. Ὁ δῆμιος διατάχθη ἀμέσως νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιον τοῦ μανδρινίου. Οὗτος δὲ ἀνέγνω προκήρυξιν δι' ἧς ἐγίνετο γνωστὸν ὅτι ὁ Γε ἀπεστάλη εἰς Καλκούταν, καὶ ὅτι ὁ Πεγκιέ, συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν συμμάχων, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν βοηθούμενος καὶ ὑπὸ ἐπιτροπῆς. Θέλων δὲ νὰ δώσῃ δείγμα ἐπεικειᾶς, ἐχορήγει ἀμνηστίαν πρὸς πολλοὺς ἐνόχους, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν ἔμπορον Οὐαμποῦ.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Καγκλί καὶ ἡ Λεῖνια ὑπέγραψαν τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου των, γεγραμμένον ἐπὶ ὀστροῦ ἐλεφαντίνου κρατουμένου ὑπὸ δύο συμβολικῶν περιστέρων· τὸ δ' ἐσπέρας, φεγγοβολούντων πυρῶν, ἡ νέα πλουσίως ἐνδεδυμένη ἐκάθισεν ἐν τῷ φερέτρῳ, τὸ ὁποῖον μετακομίσθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦς μνηστῆρος. Πολυάριθμοι ὑπηρεταὶ ἐβάσταζον ἐσθίτας, κισιώτια γεγλυμμένα, φιάλας, πτηνά, μαν-

δαρίνια, καὶ ἐν χοιρίδιον· ὅλα ταῦτα ἦσαν δῶρα τοῦ γαμβροῦ.

Ὁ πενθερός ἔδωκε πρὸς τὸν Καγκλί ὠραίαν οἰκίαν εἰς μεγάλην ὁδόν, οὐ μακρὰν τῆς μεγαλοπρεποῦς παγῶδας τοῦ Κουετουαγκσῆ. Τὸ φερέτρον ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας· ὑπηρετῆς δὲ προπορευόμενος ἐνεχείρισε τὰ κλειδιά τοῦ φερέτρου τῷ μνηστῆρι. Αὐτὸς δὲ ἀνοιξας ἔτεινε τὴν δεξιάν πρὸς τὴν μνηστῆν, ἥτις καταβάσα προσεκύνησε τοὺς ἐρεστίους θεοὺς τῆς νέας κατοικίας.

Ψιθυρισμοὶ χαρᾶς ἠκούσθησαν ὅταν κατέβη ἡ νέα· μόνος δὲ ὁ Καγκλί ἐνόησε τὰ λόγια ταῦτα τὰ ὁποῖα ἤκουσε προφερόμενα· « Δὲν εἶναι καμποῦρα! »

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (α).

Περὶ τοῦ ποιητοῦ Κορωναίου (β).

— 000 —

*Εἰδοξέ Ἰππότα!

Εὐγνωμονῶν πρὸς ὑμᾶς διὰ τὰς δεξιώσεις ὅσων ἠξιώσατέ με ὅτε ἀνερεύνων τὴν ἰδιαιτέραν βιβλιοθήκην τοῦ ὑμετέρου ἐνδόξου Μονάρχου Βικτωρος Ἐμμανουήλ, καὶ διὰ μνήμης ἔχων εἰσέτι τὰς σπουδαίας ὑμῶν συνδιαλέξεις, καθ' ἃς ἐθαύμασα τὴν τε εἰλικρίνειαν ὑμῶν καὶ τὸν πεφωτισμένον καὶ ἰσχυρόν νοῦν, σπεύδω νὰ ἐκφράσω ὑμῖν, ἅμα ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα μου, τὰ αἰσθήματά μου, καὶ νὰ δώσω πλείονας πληροφορίας περὶ τοῦ ποιήματος τοῦ συμπτριώτου μου Κορωναίου, ποιηθέντος ὑπὲρ τοῦ ἀνδρείου Ἑλληνοσ Βούα, ποιήματος οὗτινος τὸ χειρόγραφον κεῖται ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ, τῇ τοσοῦτον παρ' ὑμῶν ἐπιμελῶς διευθυνομένη. Οὕτω δὲ νομίζω ὅτι παρέχω ὑμῖν ἰκανὰς εἰδήσεις ἐφ' ὅλων τῶν ἐρωτημάτων ἅτινα μοὶ ἀπετείνατε περὶ τοῦ ποιήματος τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν καὶ διαφόρων ὁμοεθνῶν μου, ἐπισκεφθέντων τὴν βιβλιοθήκην τοῦ βασιλέως, ὧν τινὲς μὲν ἀνέγνων, τινὲς δὲ καὶ ἀντέγραψαν μέρος αὐτοῦ, οὐδεὶς ὁμως ἀνέγνω ἢ ἀντέγραψεν ὁλόκληρον. Διὸ καὶ πολλὰ λάθη διεδόθησαν περὶ τε τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ ποιητικοῦ μύθου, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἥρωος τοῦ ποιήματος καὶ τοῦ ποιητοῦ αὐτοῦ. Εἰς τὰς παραδρομὰς δὲ ταύτας συνετέλεσαν, ὡς μοὶ ἐκοινολογήθη, νῦν μὲν ἔλλειψις χρόνου, νῦν δὲ δυσκολία περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἄλλοτε ἄγνοια ἱστορικῆ προοπίων, πραγμάτων καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου ἐπὶ τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἠκμαζόν ὁ τε ἥρω· καὶ

(α) Ὁρα Πανδώρας φυλλάδ. 257 Δεκεμβρ. 1, 1860,

(β) Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ ἐστάλη τὴν 20 Σεπτεμβρίου 1860 τῷ Ἰππότῃ Κ. Δομνίκῳ Πρόμῃ, διευθυντῇ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας Βικτωρος Ἐμμανουήλ.

ἡ αἰοῦσ' αὐτοῦ, καί τοι ἐγὼ οὐδεμιᾶ τῶν δυσκολιῶν ἐνέτυχον, κοινῆς οὐσῆς τῆς γραφῆς τοῦ χειρογράφου καὶ ἐν χρήτει καθ' ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς μεμβράνας τῶν νεωτέρων χρόνων.

Τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, τὸ ὁποῖον ἐξελέφθη Νικόλαος Κορωναῖος, εἶναι γεγραμμένον ἐν τῷ τελευταίῳ ἄσματι δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων α Ἐκ Ζακύνθου ὑπὸ Τζανέτου Κορωναίου ἐγράφη α. Ἐνῶ δὲ εἶδον εἰς τὰς χεῖρας ἀντιγραφῆς τινὸς ἀντίγραφον δύο μόνων ἁσμάτων ὅχι πλέον τῶν 500 στίχων, ὅλον τὸ ποίημα σύγκειται ἐξ ἑπτὰ ἁσμάτων ἢ βιβλίων, ὡς γράφει ὁ ποιητὴς, συνιστῶντων ἐπέκεινα τῶν 3000 στίχων. Ὅλος ὁ κώδικς τοῦ χειρογράφου ἐπαρτίζεται ἐξ 149 φύλλων περγαμνῆς, ἐκάστης σελίδος περιεχούσης 18 στίχους. Πρὸς τοῦτοις ἐνῶ ἀνέφερον οἱ θεωρήσαντες τὸν κώδικα τὰ ἑπτὰ μόνον εὐγενείας παράσημα τοῦ Βούα τὰ πρῶτον ζωγραφούμενα ἐν τῷ χειρογράφῳ, ὁ ποιητὴς ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ ποιήματος θέτει ἕκ διαλειμμάτων μὲ ποικιλόχρου ζωγραφίαν 21 σημαίας, κυριευθείσας ὑπὸ τοῦ ἥρωος μαχομένου, σὺν αὐταῖς δὲ καὶ τὸν πύργον Ῥόχα-σέκα χορηγηθέντα αὐτῷ ὡς τιμᾶριον κομητείας ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ', βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ τὸν ἕτερον καλούμενον τοῦ Βλάτς ἐν Σουαβίᾳ, τὸν ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανὸς ἐδωρίσατο αὐτῷ ἀναγορευθέντι κόμητι. Σημειῶ πρὸς τοῖς ἐπιγινόμεναῖς λάθεσιν ὅτι ἐκ τῶν ἰδόντων τὸ ποίημα ἄλλοι μὲν νομίζουσι τὸν ἥρωα Βενετὸν, ἄλλοι δ' Ἄλβανόν, καὶ ἄλλοι Ἕλληνα Κερκυραῖον. Ἄλλ' ὁ ποιητὴς ὑμῶν τὰ κατορθώματα τοῦ Βούα διηγείται καὶ τὰ τῆς καταγωγῆς του οὕτω

Καὶ ἕνας Μπούας ἤκουεν ὄνομα μισὲρ Πέτρος,
Καὶ ἔρχετο τῆς ἀθιβολῆς τὴν ἀστράταν καὶ τὸ μέτρον
Ὅποιός τὸ Ἄγγελόκαστρον τὸ ὄριζα ἑσπέραις,
Καὶ ἦτον καὶ καθολικὸς ἀθέτης καὶ δεσπότης
Καὶ ἦτον αὐτοῦ εἰς τὴν καιρὸν τοῦ ἀθιβότης τοῦ Σπάτα,
Ὅπου ἦτον τότε καὶ αὐτὸς δεσπότης εἰς τὴν Ἄρτα
Καὶ τὸν Ζωῖαν εἶχασιν ἑσὶ Γεάννινα ἐπάτες,
Δεσπότην, καὶ ὄριζαν αὐτὸς ἄλλως τοὺς Γιαννιότας
Καὶ ὁ Βιτσαρὲς Ἀνάκλης μὲ τὴν ὀικὴν του ὀμάδαν,
Ὅς διὰ τὴν Κεφαλλονίαν ἔλαμε μίαν ἀρμάδαν.
Ἐέρχεται Ἰτόκας ἤκουεν τὸ ὄνομα τὸ ὀικόν του,
Λοιπὸν κ' ἡ ἀρμάδα ἔγινετο κατὰ τὸν ὄρισμόν του.
Κ' ἐπῆρε τὴν Κεφαλλονίαν καὶ τὴν Ἀγίαν Μαύρα,
Κ' ἐκεῖνοι ποῦ τὰ ὄριζαι δάκρυα ἔχονταν μαύρα.

Ὁ πρόγονος λοιπὸν ἦτον Ἕλληνα Βούας Μουρίκης ἡγεμὸν τοῦ Ἄγγελόκαστρον, ὅστις ἀπέθανε μαχόμενος κατὰ τοῦ Καρόλου Τόκου κόμητος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, γενομένου ἀκολούθως Δουκὸς τῆς Ἠπείρου. Τοῦ Μουρίκη οἱ ἔγγονοι, ἀπολέσαντες τὸ ἐν Ἠπείρῳ κράτος, μετέβησαν εἰς Πελοπόννησον, κυριαρχουμένην εἰσέτι ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρ' οὗ ἐγένοντο ἱππῶται καὶ μεγάλοι τιμαριῶται. Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων εἰς Πελοπόννησον οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν κατέρχθησαν εἰς Ναύπλιον, κατεχόμενον τότε ὑπὸ τῶν Βενετῶν, ἐνθα, ὀρφανισθεὶς ἐκ

πατρὸς ὁ Μερκούριος Βούας, ὁ ἥρωας τοῦ ποιήματος ἀνετάρη, ὡς οἱ ἱππῶται τῶν χρόνων ἐκείνων, εἰς ξιφασίαν καὶ τόρνους ἢ γκιόστρας. Ὡς πάλιν λέγει ὁ ποιητὴς

Ὅμοσφος ἦτον ἔς τὸ κρ. ἰ καὶ καλοσγνημένος,
Καὶ ἐπὶ τὰ ὄριζα εἰς τὴν κορφήν εὐμελέσκαμωμένος.
Πανμορφος, καλόγνωμος, πανευγενὴς ὄρατος,
Ἐκλαμπρος καὶ περίχαρος καὶ φρόνιμος ὄρατος.
Ἐπ' Ἀνάκλη ἀνετρέφετο μ' ἐκεῖ ἄλλα παλληκάρια,
Ῥέντες καὶ τζουστραῖς ἔπαιζε, καὶ τσάκιζε κοντάρια.

Ἀυξήσας τὴν ἡλικίαν ἀπεδήμησεν εἰς Βενετίαν, ὅπου παρὰ τῆς γαληνοτάτης αὐθεντίας τῶν Βενετῶν ἐξελέχθη ἀρχηγὸς τῶν ἑλλήνων στρατιωτῶν, καὶ μετέπειτα τῶν ἀγώνων κατὰ τοὺς Ἰταλικούς πολέμους, ὑπηρετῶν μετὰ τῶν ἑλλήνων στρατιωτῶν Βενετούς, Φλωρεντινοὺς, Λουδοβίκον τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, καὶ τὸν αὐτοκράτορα Μαξιμιλιανόν ἐπὶ τοῦ Φλωρεντινοῦ πολέμου καὶ Λομβαρδικοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Μαδριολανικοῦ, Ῥετικῶ καὶ τοῦ συνδέσμου τοῦ Καμβραί. Γοῦς ἀνδραγαθίας τοῦ Βούα, τὸ μεγαθύμον, τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς τιμὰς ἐπιχειριζέται νὰ ὑμνήσῃ ὁ Ζακύνθιος ποιητὴς Κορωναῖος, ἵνα καταλείψῃ εἰς αἰωνίαν μνήμην τῶν μεταγενεστέρων, πόσον ἐδοξάσθησαν καὶ ἐθαυμάσθησαν οἱ ὁμοεθνεῖς Ἕλληνες, μαχομένοι εἰς χώραν χιλιάδας μιλίων ἀπέχουσαν τῆς οἰκείας πατρίδος, τῆς τόσον ἀρχαίας, εὐκλεοῦς καὶ ἐνδόξου, νῦν δὲ τοσούτον περιφρονουμένης ὑπὸ τῶν συγχρόνων του. Καὶ ὅσα μὲν περὶ καταγωγῆς τῶν προγόνων τοῦ Βούα ὁ ποιητὴς διαλαμβάνει, μνημονεύονται ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρονικοῖς τοῦ Φραντζῆ, Χαλκοκονδύλου, Σουμόντου, Δουκαγγίου καὶ ἐν ταῖς περὶ Ἠπείρου γεωγραφίαις. Τὰ δὲ ἀνδραγαθήματα καὶ ἡ εὐκλεία τοῦ Βούα ἐξυμναῖνται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, μαρτυροῦνται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν τῆς Ἰταλίας Ἰοβίου, Βέμβου, Γουάτσου, Γουίλιαρδίνου καὶ παρ' ἄλλων διηγηθέντων τὰ κατὰ τοὺς πολέμους ἐκεῖνα γεγονότα, καὶ ἀναφέρονται ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ ἐκδοθέντι προσφάτως Β' τόμῳ τῶν ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς Ἑπτανήσου.

Διὰ ταῦτα τὸ ποίημα εἰ καὶ ἔχει μορφήν ἐποποιίης, ὅπως διὰ τῆς διηγήσεως καὶ περιπλοκῶν διεγείρῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν μεταγενεστέρων, στερεῖται ὁμῶς πάσης μυθολογικῆς ὑποτυπώσεως, εἰκόνης, τρόπου, κτῶν καὶ χαρακτῆρος ἀρχαίων αἰώνων, καὶ διατηρεῖ πάντοτε τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν κατὰ χαρακτῆρα θρησκείας τε καὶ ἐθίμων τῶν συγχρόνων. Ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ προοίμιῳ ἐπικαλούμενος ὁ ποιητὴς οὐχὶ τὰς μυθώδεις Μούσας, ἀλλ' εἰς θείας χριστιανικὰς ἐμπνεύσεις στορεφόμενος ἄδει

Ὁ δέσποτα πορθασιλεῦ καὶ τῶν ἀπάντων κτίστα,
Εὐσπλαγγε καὶ μακρόθυμε καὶ τῶν κινδύνων ῥύστα.
Βούλωμαι τοῦ Μερκούριου ἀνδραγαθίας νὰ γράψω,
Τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον χρειάζομαι νὰ κρέξω.
Ὅτι ἐν σοῦ βοήθειαν ἐμοὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα
Οὐδὲν δώσεις παντένακτα, δὲν γράψω οὐδὲν γράμμα.
Μὲ τὴν βοήθειάν σου λοιπὸν τώρα νὰ γράψω ἀρχίζω,
Καὶ γ' ἀναπαύσω γνωστικούς, ἀφοῦ τὸ γράψω ἔλκίζω.

Ἀπολούθως διηγούμενος τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς τύχας τοῦ ἥρωος, συμπλέκει αὐτάς μὲ τὰς τύχας καὶ περιπετειάς τῶν βασιλέων καὶ ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, μὴ παραλείπων περιγραφὰς τῶν τύπων, ἐφ' ὧν ἐγένοντο τότε αἱ μάχαι, καὶ ζωγραφῶν εὐξιοπίστως ζώντων προσώπων χαρακτῆρας καὶ ἔθη λαῶν. Πρὶν δὲ τοῦ ποιητοῦ τοῦτο μόνον γινώσκουμεν ὅτι ἐξῆν κατὰ τὸ 1520 καὶ ὅτι ἐπορεύσεν ἐν Ἰταλίᾳ ἐπαγεθῶν δὲ εἰς τὴν πατρίδα Ζάκυνθον, ἔγραψε τὸ ποίημα τοῦ Βούα εἰς κοινὸν ἰδίωμα Ἑλληνικὸν καὶ στίχους Ἀλεξανδρινούς. Πρέπει νὰ παρατηρήσω πρὸς τοῦτους ὅτι τὸ ποίημα τοῦ Κορωναίου εἶναι ἡ πρώτη ἐποποιεῖα ἢ εἰς τὴν καθομιλουμένην Ἑλληνικὴν τῶν νεωτέρων χρόνων γραφεῖσθαι, καὶ διατηρεῖ χαρακτῆρα καὶ ἦθη, οἳς εἰθίζοντο τότε πρὸ Ἑλλήνων καὶ Ἰταλιώταις. Τὸ χειρόγραφον, τὸ ὁποῖον κατέχει ἡ βιβλιοθήκη τοῦ σερποῦ βασιλέως ὑμῶν εἶναι τὸ μόνον διασωθὲν μεταξὺ τῶν εἰρηπιῶν τοῦ χρόνου· διότι οὐδεὶς τῶν καταλόγων τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς σοφῆς Εὐρώπης περιέχει τὸ ὄνομα αὐτό. Εἰς οὗν ἡ σπάθη Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ τελευταίου ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει, λαμπρύνει τὴν ὀπλοθήκην τοῦ ὑμετέρου βασιλέως, οὕτω καὶ τὸ χειρόγραφον τοῦ Κορωναίου τάσσεται μεταξὺ τῶν πολυτίμων Ἑλληνικῶν λειψάνων, ἅτινα διατηροῦνται ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευσούσῃ τῆς ἀρτισυστάτου Ἰταλικῆς μοναρχίας. Τοιαῦτα ἀπαντῶ ὑμῖν ἐπὶ διαφωτισεῖ τῶν ἐρωτημάτων περὶ τοῦ ποιήματος τοῦ Κορωναίου, τὸ ὁποῖον ὡς ἐπιτετραμμένος παρὰ τοῦ ὑμετέρου βασιλέως τὴν ἐπιστάσιαν τῆς ἰδιωτικῆς αὐτοῦ βιβλιοθήκης φυλάττετε ποσοῦταν ἐπιμελῶς, καὶ προθυμοποιεῖσθε νὰ δεικνύετε εἰς πάντα ἐραστὴν τῶν πατριῶν σπουδῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἧτις νῦν ἐφάμιλλος τῇ Ἰταλικῇ καλλιεργεῖται παρ' ἑμογενῶν καὶ ἀλλογενῶν, ὅπως προσεγγίσῃ τὴν ἀρχαίαν δόξαν τῆς.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΙΩΤΗΣ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ.

—οοο—

Αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ ἀποδημίαι εἰς τὴν ἀρκτικὸν πόλιν.

Μεταξὺ τῶν πρώτων γεωγραφικῶν προβλημάτων περὶ ἃ ἐσχολήθησαν συντόμως καὶ ἐπὶ μακρῶν σοφοὶ καὶ περιηγηταὶ πολλὰς ὑποστάνας ὁδύνας καὶ θυσίας, τάσσεται βεβαίως καὶ τὸ περὶ τῆς ἀρκτοδυτικῆς (α) λεγομένης διόδου, τῆς ἀγούσης ἀπὸ τοῦ

(α) Ὁνομάθη ἀρκτοδυτικὴ διότι ὅλοι οἱ ἐπιχειρήσαντες, τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς ἤρξαντο ἀπὸ ἀντιπολῶν καὶ ἐχώρισαν πρὸς δυσμὰς. Ὁ ἀνακαλύψας ὅμως εἶπε τέλους αὐτὴν Νι' Clure ἦλθεν ἐξ ἐναντίας ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ὡς θέλομεν εἶδε περὶ ἡμῶν.

Λαγκαστρείου πρὸς τὸν Βεχρίνειον πορθμὸν. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦτο πρατέθη μὲν τὴν δεκάτην πέμπτην, μόλις ὅμως ἐλύθη τὴν δεκάτην ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα, καὶ τοῦτο μετὰ μεγίστης θυσίας.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ διαλάβωμεν ἰδίως περὶ τούτου, καλὸν νὰ ἀναδράμωμεν ἐπὶ μικρῶν εἰς τὰ παρελθόντα, ὅπως παραστήσωμεν εὐκρινέστερον ζήτημα χρονολογούμενον ἐκὸ Χριστοφόρου Κολόμβου καὶ ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς.

Γνωστὸν πόσον ἐξικτόντο αἱ φαντασίαι κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, ὅτε πρὸ μὲν τῆς καταστροφῆς τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας οἱ Ἕλληνες, μετ' αὐτὴν δὲ οἱ Γενουήσιοι καὶ οἱ Εὐετοὶ, ἐπισκεπτόμενοι τὰς Ἰνδίας, ἐπανέρχοντο φέροντες ξένα προϊόντα, καὶ παράξενα διηγούμενοι περὶ τῶν ἀπωάτων ἐκείνων χωρῶν. Ὁ ἀρωματικὸς ταύτων ἀτρ, διερχόμενος διὰ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐμέθυσκε τοὺς κατοίκους τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Οὐδ' ὅπως ἄρα ἄπορον ἴαν μετὰ τὴν εὑρετὴν τῆς πυξίδος (α) πολλαὶ ἐγένοντο ἀποπειραὶ ὅπως εὐρεθῆ ὁδὸς κατ' εὐθείαν φέρουσα εἰς τὰ περῶνα τοῦ πλουσίου καὶ μυστηριώδους ἐκείνου τόπου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ, ἔλειτο φραγμῆς ἀδιάβατος κατὰ τὴν Μεσόγειον, τὰ πλοῖα ἤναγκάσθησαν νὰ ζητήσωσι διόδον κατὰ τὸν ἀτλαντικόν· ταύτης δὲ εὐρεθείσης, τὸ διάστημα δὲ ἀντιζήλων ἡγεμονιδῶν τῆς Μεσογείου, τῆς Γενουῆς λέγομεν καὶ τῆς Εὐετίας, ἀπώλεσε τὴν λάμψιν αὐτοῦ, καὶ ἀντὶ τούτου ἀνελάμψε κράτος μικρὸν καὶ ἀρανές. Ἰῆς Εὐρώπης ὅλη κατακυριεύσασε τότε ἀνήκουστος ἐνθουσιασμός, δραστηριότης ἀπαράμιλλος ἐγὼ νῆθη, καὶ εὐγενεῖς τυχοδιώκται, ἐφάμιλλοι τοῦ Γάμα καὶ τῶν Ἀλβουκέρκου ἐτόλμησαν νὰ διασχίσωσι τὰ κύματα νέων θαλασσῶν, καὶ ν' ἀναπετάσωσι τὰ ἰστία πρὸς ἀγνώστους ἀνέμους. Ἡ Εὐρώπη ἄπικσα συνεταράχθη, πλοῖα καὶ ναῦται ἀπεστελλόντο ὡς πρέσβεις μελλόντες νὰ συνδέσωσι σχέσεις μετὰ διαφόρων λαῶν, καὶ νὰ χαράξωσι νέας ὁδοὺς χάριν τῆς ἐμπορίας· διότι μόνη ἡ τοῦ Εὐελπιδος ἀκροαριῶν δὲν ἴσκει εἰς τὴν δασυτηριότητα, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀντιζηλίαν τῶν ἐθνῶν.

Καὶ αὐτὸς ὁ Κολόμβος τί ἄλλο ἐζήτησε ἢ διόδον πρὸς δυσμὰς, ὁποῖαν ὁ Λάσκος δὲ Γάμας εὗρε πρὸς ἀνατολὰς; Ὁ εὖ δὲ ἔμαθον ἐν Εὐρώπῃ τὴν ἀνοκάλυψιν αὐτοῦ, ἡ ἔκστασις πάντων ὑπέβη μεγίστη, καὶ πάντες ἐθαύμαζον τὸν μέγαν θαλασσοπῆραν, τὸν εὐρόντα διὰ τῆς δύσεως ὁδὸν πρὸς τὴν ἀνατολήν· διότι κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζον ὅτι ἡ Ἰμερικὴ εἶναι παράρτημα τῆς Ἀσίας καὶ οὐχὶ νέα ἡπειρος. Καὶ αὐτὸς ὁ Κολόμβος

(α) Ἡ πηξίς, ἴσως δὲ καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ πρώτη, μετεφέρθησαν ἐκ τῆς Κίνας εἰς τὴν Εὐρώπην. Καὶ ἄγνωστον μὲν πότε ἀκριβῶς μετεφέρθησαν αἱ τρεῖς μεγάλα αὐτὰ ἀνκαλύψεις, πιθανώτατον ὅμως ὅτι οἱ Πορτογάλοι κατέλαβον ὁλόκληρον τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην· διότι τότε οἱ εὐρωπαῖοι πρέσβεις, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, συνητήθησαν μετὰ τῶν τῆς Ἀσίας ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ μεγάλου Σάν τῆς Τερταρίας.